

Logofătul care a scris „Tatăl nostru” în limba română

În istoria românească nu puțini sunt aceia dintre boierii care și-au slujit țara nu numai din postura dregătoriei în care s-au aflat la un moment dat, ci și din punct de vedere cultural și spiritual. Un exemplu este Luca Stroici, mare logofăt al Moldovei între 1580-1591 și 1595-1610. Școlit în Polonia, acesta a fost primul dregător care a semnat documentele de cancelarie folosind litere latine. Și tot lui îi datorăm prima scriere în limba română, cu litere latine, a rugăciunii „Tatăl nostru”.

Născut într-o familie boierească de rang înalt, fiu al lui Ion Stroici – logofăt și vistier sub două domnii, cea a lui Alexandru Lăpușneanu și cea a lui Despot Vodă -, Luca Stroici avea să devină una dintre cele mai importante și mai complexe perso-n-a-li-tăți ale timpului său. A fost mare logofăt (n.r. – cel dintâi boier din ierarhia Sfatului domnesc în Moldova, care conducea Cancelaria domnească și, în lipsa domnului sau a mitropolitului, prezida Divanul) în Moldova aproape trei decenii, dar a fost, totodată, recunoscut încă din epoca sa ca un boier cu multă știință de carte și cu un ascuțit simț artistic.

De altfel, cultura sa i-a adus boierului Luca Stroici faimă încă din timpul vieții. Era poliglot și bun cunoscător al influențelor artistice în arhitectura și pictura vremii. Totodată, era și un bun caligrafist, care a rămas în cărțile de istorie ca un soi de „pionier” în ceea ce a însemnat introducerea limbii latine în documentele de cancelarie. În studiul „Logofătul Luca Stroici”, publicat în revista „Carpica” a Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” din Bacău, Adrian Vătămanu evoca primele însemnări de cancelarie, făcute în limba latină de boierul moldovean: „În multe documente în limba slavonă el semnează cu litere latine, așa cum întâlnim într-un act din 24 martie 1580, unde semnează «Stroicz» cu litere latine, adăugând în latinește «anno» și apoi, cu cifre arabe, «1580». (...) Pentru rangul de «mare logofăt» Luca Stroici era înzestrat cu o cultură destul de înaintată pentru acele vremi, cunoscând, în afară de limbile română și slavonă, latina și polona, după câte se constată din documentele vremii sale, în care e citat și numele său, fie ca

alcătuitor al acestor documente, fie drept confirmator al lor prin semnătura pusă pe ele”.

Toate aceste calități sunt confirmate și în descrierea cărturarului Bogdan Petriceicu Hasdeu, care îl portretiza astfel: „Fu crescut în școlile Germaniei (...), fiind un boier isteț, sucit as-cuns, fără religione, care știa grecește, latinește, nemțește, italienește, polonește și sârbește”.

Modelul care l-a inspirat pe Mitropolitul Anastasie Crimca

Luca Stroici este considerat, alături de fratele său, Simion Stroici, de Mitropolitul Anastasie Crimca și de domnitorul Miron Barnovschi drept ctitor al Mănăstirii Dragomirna, din județul Suceava, edificiu religios unic din punct de vedere arhitectural. Numele său șade alături de ceilalți ctitori și pe pisania bisericii mici de piatră din cimitirul Dragomirnei, ridicată cu șapte ani mai înainte de mănăstirea propriu-zisă, la 1602: „Au zidit această biserică smeriții robi și închinători Sfintei Treimi, Kir Anastasie Crimcovici, fost Episcop de Rădăuți, și Pan Lupu Stroici, mare logofăt, și fratele său, Pan Simion, mare viestiernic, în zilele evlaviosului domn Ioan Ieremia voievod și ale prea iubiților lui fii Ioan Constantin, Alexandru și Bogdan voievozi, în anul 7110, iulie 27 și închinată sfinților: dreptul Enoch, Ilie și evanghelistul Ioan”.

Mitropolitul Anastasie Crimca „îl numea «marele ctitor». Luca Stroici, mare logofăt, împreună cu fratele său Simion Stroici, mare viestiernic, au susținut financiar planurile arhitectonice ale viitorului mitropolit. Intelectual apropiat de Biserică, cu o trăire specială, evidențiată în scrierile sale și în legendele transmise până azi, a fost un boier foarte învățat, fiind singurul mare logofăt care a ocupat 26 de ani această dregătorie și primul care semnează actele cu litere latine (Stroicz)”, nota, într-un studiu din 2009, dedicat ctitorilor Dragomirnei, monahia Maria Magdalena Gherghina, stareța de azi a Dragomirnei.

Foarte important de subliniat este, de altfel, faptul că sub îndrumarea boierului Luca (Lupu) Stroici, s-a format Mitropolitul cărturar Anastasie Crimca, personalitate care a marcat răspântia veacurilor 16-17 în Moldova.

Prima versiune a rugăciunii domnești în grafie latină

Dar cel mai luminos punct al biografiei marelui logofăt rămâne comoara de limbă română pe care ne-a lăsat-o tuturor moștenire. Luca Stroici, convins de caracterul latin al limbii pe care o vorbea, a scris prima versiune a rugăciunii domnești în limba română cu caractere latine, până atunci aceasta fiind scrisă doar cu litere chirilice. Potrivit lingvistului ieșean Eugen Munteanu, versiunea scrisă în grafie

latină de Luca Stroici a rugăciunii „Tatăl nostru” a fost datată de Bogdan Petriceicu Hasdeu la 1593. „Boierul moldovean înmânase textul rugăciunii domnești în anul 1594 cărturarului polon Stanislaw Sarnicki, care o va publica în lucrarea sa Statuta y Metryka Przywileiow Koronnych, Cracovia, 1594”, sublinia lingvistul în studiul „Reflexe în tradiția românească ale unei sintagme neotestamentare”, publicat în Anuarul de lingvistică și istorie literară al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din 1992-1993. Versiunea lui Luca Stroici, publicată așadar de cărturarul polonez Stanislaw Sarnicki, devine unul dintre primele texte românești care pătrund în Europa. Conform cercetătorului Iosif Cămară, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, această variantă a rugăciunii, scrisă de Stroici, suna așa: Părintele nostru ce ieși în ceriu, svințască-să numele tău; să vie împărăția ta; să fie voia ta, cumu e în ceru așa și pre pământu. Pănea noastră sășioasă dă noao astădzi; și iartă noao detoriile noastre, cum și noi lăsăm detornicilor noștri; și nu aduce pre noi în ispită ce ne mântuiaște de hitleanul. Că e a ta îm-pă-răția și p

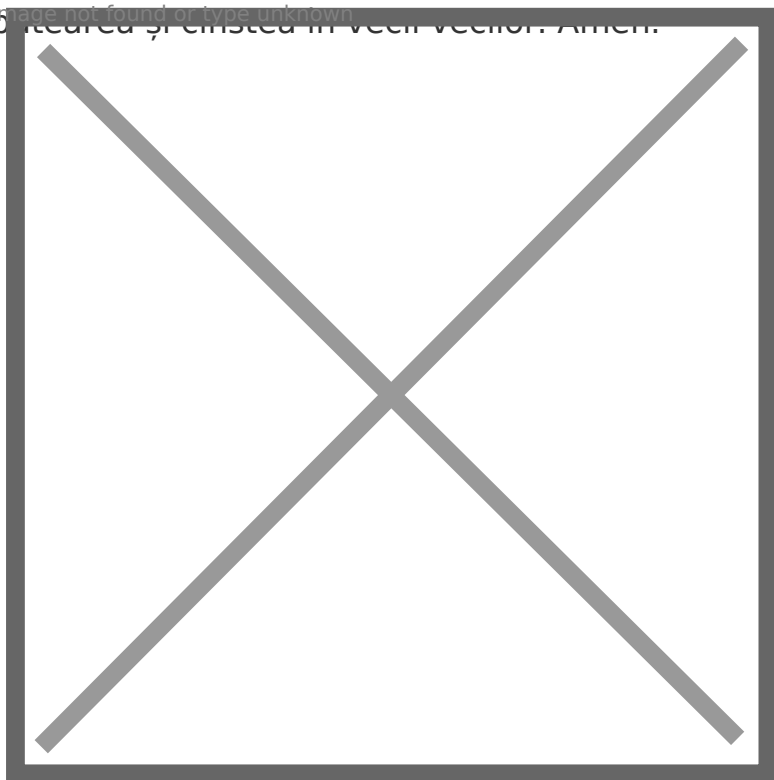
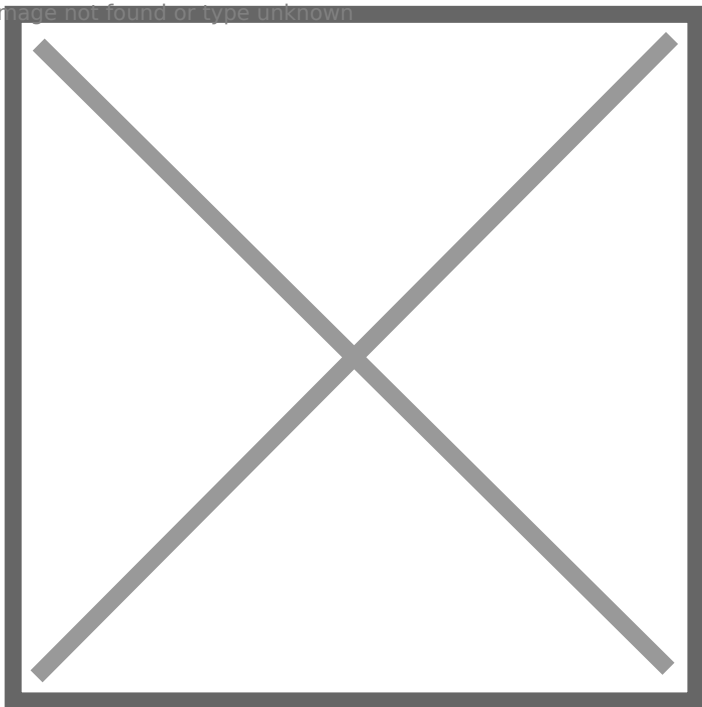

Image not found or type unknown

ziarullumina.ro